

ГУМАНІТАРНИЙ ЧИННИК У ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ США В КАРИБСЬКОМУ РЕГІОНІ

***Анотація.** Стаття присвячена висвітленню гуманітарної політики та зовнішньополітичним підходам Сполучених Штатів Америки в Карибському басейні. Мета публікації полягає у доведенні думки, що гуманітарний напрямок у відносинах між США та країнами Карибського регіону відіграє важливу роль у розбудові дружніх, партнерських взаємин між цими державами. Основна увага зосереджена на дослідженні американської зовнішньої фінансової допомоги країнам Карибського басейну.*

***Ключові слова:** США, Карибський регіон, зовнішня політика, гуманітарна політика, фінансова допомога.*

***Abstract.** The article is devoted to coverage of humanitarian policy and foreign policy approaches of the United States in the Caribbean. The aim of the publication is to prove the idea that humanitarian trend in relations between the US and countries of the Caribbean region plays an important role in the development of friendly and partnership relations between the two countries. The main attention is concentrated on the study of American foreign financial assistance to the Caribbean.*

***Keywords:** USA, Caribbean, foreign policy, humanitarian policy, financial aid.*

* кандидат політичних наук, асистент кафедри країнознавства Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

‡ студентка II курсу відділення країнознавства Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

***Аннотация.** Стаття посвящена освещению гуманитарной политики и внешнеполитическим подходам Соединенных Штатов Америки в Карибском бассейне. Цель публикации заключается в доведении мысли, что гуманитарное направление в отношениях между США и странами Карибского региона играет важную роль в развитии дружеских, партнерских отношений между этими государствами. Основное внимание сосредоточено на исследовании американской внешней финансовой помощи Карибского бассейна.*

***Ключевые слова:** США, Карибский регион, внешняя политика, гуманитарная политика, финансовая помощь.*

Постановка проблеми. Карибський регіон традиційно розглядається США як ключовий для поширення свого впливу в Західній півкулі. Гуманітарна галузь є відносно самостійною сферою суспільної діяльності, яка спрямована на забезпечення духовного життя людини та суспільства. Вона складається із сукупності галузей, які спрямовані на розкриття потенціалу людей, соціуму в цілому, розвиток творчих здібностей особистості та збереження культурного різноманіття.

Метою статті є аналіз та оцінка зовнішньої політики США щодо країн Карибського регіону в гуманітарній сфері, з'ясувати ступінь впливу Сполучених Штатів у Карибському регіоні.

Основний зміст дослідження. Протягом всієї історії відносин між США та країнами Карибського басейну політика Сполучених Штатів була спрямована на збереження панівної ролі держави в регіоні. Одним із чинників цієї політики є зовнішня фінансова допомога США, яка передбачає підтримку безлічі програм у рамках проектів американських урядових та неурядових організацій. Серед них, такі спеціалізовані організації, як «Корпус миру» (Peace Corps – урядове агентство США, що організовує добровольців, які з власної волі вирушають у відсталі країни, де працювали медиками, вчителями тощо), програма «Продовольство для

справи миру» (Food for Peace), «Агентство США з міжнародного розвитку» (United States Agency for International Development (USAID)).

Сполучені Штати виділяють значні обсяги іноземної допомоги в Карибському басейні з 1980 року, хоча в останні роки щорічний рівень допомоги знизився. У 1980 році допомога США регіону складала близько 3,2 млрд. дол. США, при цьому більша частина була зосереджена на Ямайці, в Домініканській Республіці та Гаїті. Програма допомоги для східної частини Карибського басейну також передбачала значну допомогу, особливо в період після 1983 р., коли США здійснили військове втручання в Гренаді. У 1990-ті роки допомога США країнам Карибського басейну скоротилася приблизно до 2 млрд. дол. США, або в середньому на 205 млн. дол. США. Гаїті була найбільшим одержувачем допомоги протягом цього періоду, отримавши близько 1,1 млрд. дол. США у вигляді допомоги або 54% від загальної суми. Ямайка була другим за величиною одержувачем допомоги США в 1990-і роки, отримавши близько 507 млн. дол. США, або майже 25% від загального числа, в той час як Домініканська Республіка отримала близько 352 млн. дол. США, близько 17% від загальної кількості [1].

Східні Карибські країни отримали близько 178 млн. дол. США допомоги, майже 9% від загальної кількості. Велика частина допомоги США була економічною допомогою, включаючи допомогу в цілях розвитку, фонди економічної підтримки (ESF) і продовольчу допомогу. Військова допомога в цей регіон складала менше 60 млн. дол. США протягом 1990-х років [2].

З 2000 року допомога США в Карибському регіоні (включаючи кошторис 2005 року) знову збільшилась, склавши близько 1,2 млрд. дол. США, через збільшення обсягу допомоги ВІЛ/СНІДу в регіоні (особливо в Гаяні та Гаїті), допомоги на реконструкцію після стихійних лих та ліквідації наслідків після кількох ураганів і тропічних штормів в 2004 році, а також посилення підтримки тимчасового уряду на Гаїті після відходу

президента Жан-Бертрана Арістіда від влади. На Гаїті припадало близько 47% допомоги Карибському регіону в цей період. Як і в 1990-і роки, велику частину допомоги регіону складала економічна допомога. Що стосується допомоги після ураганів і стихійних лих, то Конгрес виділив 100 млн. дол. США в жовтні 2004 року надзвичайної допомоги для країн Карибського басейну, 42 млн. дол. США для Гренади, 38 млн. дол. США для Гаїті, 18 млн. дол. США для Ямайки та 2 млн. дол. США для інших країн, що постраждали від штормів [2].

У 2005 році також було виділено допомогу для кількох країн і програм в країнах Карибського басейну, в тому числі 9 млн. дол. США для «Ініціативи третього кордону», 9 млн. дол. США для програм розвитку демократії на Кубі, 3 млн. дол. США для Домініканської Республіки і 40 млн. дол. США для Гаїті на реформування судової системи, підготовки співробітників поліції і національних виборів. 20 млн. дол. США було виділено на покращання здоров'я дітей і 25 млн. дол. США на допомогу з метою розвитку для Гаїті [3].

Нижче, у таблиці №1 наводяться показники зовнішньої допомоги США державам Карибського регіону протягом 2002-2006 років (у млн. дол. США):

Таблиця №1

Країна	2002 р.	2003 р.	2004 р.	2005 р.	2006 р.
Багами	1.444	1.336	1.264	1.331	0.840
Беліз	1.876	2.046	2.082	2.116	2.085
Куба	5.000	6.000	21.369	8.928	15.00
Домініканська Республіка	22.280	28.099	33.968	29.095	28.078
Гаяна	5.677	8.407	11.590	18.548	27.215
Гаїті	55.925	71.887	132.324	163.596	196.473
Ямайка	19.102	22.337	24.186	23.151	19.364
Сурінам	1.140	1.397	1.471	1.504	1.495

Тринідад і Тобаго	0.432	0.540	0	0	0.050
----------------------	-------	-------	---	---	-------

Станом на 2006 рік, адміністрація Буша просила у Конгресу близько 316 млн. дол. США в якості допомоги для регіону, з них 196 млн. дол. США для Гаїті, 28 млн. дол. США для Домініканської Республіки, 27 млн. дол. США для Гаяни і 19 млн. дол. США для Ямайки.

Допомога семи малим народам східної частини Карибського басейну (Антигуа і Барбуда, Барбадос, Домініка, Гренада, Сент-Кітс і Невіс, Сент-Люсія, Сент-Вінсент і Гренадіни) забезпечувалася через Карибську регіональну програму USAID. За 2005 фінансовий рік було виділено майже 10 млн. дол. США для регіональної програми. Східні Кариби також отримали майже 5 млн. дол. США військової допомоги через програму Корпусу миру.

Запит 2006 фінансового року у 6 млн. дол. США для «Ініціативи третього кордону» фінансував регіональні проекти для 14 держав Карибського співтовариства (КАРІКОМ), а також Домініканської Республіки, які зосереджені на здійсненні правосуддя; захист і безпеку для потоку людей, товарів і послуг в регіоні; і готовності до надзвичайних ситуацій. Програма «Ініціатива третього кордону» також допомагала підтримувати рух малих країн в бік більшої конкурентоспроможності, а також підтримувати поліпшення управління довкіллям. Операція «Непохитна дружба», нова програма військової допомоги, підтримувала зусилля по підвищенню безпеки на морі в регіоні.

Заглядаючи в майбутні роки, кілька карибських держав були потенційними одержувачами допомоги від Millennium Challenge Account (MCA), ініціативи з метою іноземної допомоги країнам з великими записами продуктивності в галузях управління, економічної політики та інвестицій в людський розвиток. У той час як Гаїті і Гаяна отримали право на отримання коштів MCA в 2004 фінансовому році (бо їх дохід на душу

населення був нижчим за 1415 дол. США), проте жодна країна не була затверджена для участі.

В останні роки Гаїті, Колумбія і Мексика були головними регіональними одержувачами іноземної допомоги США. Сполучені Штати надавали Гаїті високий рівень допомоги протягом багатьох років в результаті значних проблем розвитку країни. Відразу після руйнівного землетрусу, що обрушився на Гаїті в січні 2010 року Сполучені Штати надали країні велику кількість гуманітарної допомоги. З тих пір, допомога США була зосереджена на створенні довгострокового розвитку в таких ключових секторах, як енергетика, інфраструктура, базові послуги й управління.

Як було зазначено вище, Колумбія отримала значні обсяги допомоги, зокрема через «План Колумбія» у 2000 фінансовому році. Допомога США в Колумбії перебуває на низхідній траєкторії в останні роки, однак, як тільки ситуація з безпекою в Колумбії покращилася, країна почала приймати фінансову та оперативну відповідальність за програми, і Сполучені Штати змінили акцент своєї допомоги від дорогої військової техніки в сторону економічних і соціальних зусиль у сфері розвитку. Допомога США Мексиці призначена, в першу чергу, для підтримки боротьби країни проти транснаціональних злочинних організацій. Як і в Колумбії, рівень допомоги знизився, а фокус допомоги США змістився від забезпечення безпековим обладнанням до програми забезпечення законності. У 2012 фінансовому році Сполучені Штати надали, за оцінками, 357 млн. дол. США для Гаїті, 383 млн. дол. США для Колумбії, і 330 млн. дол. США для Мексики. Разом ці країни отримали понад 57% всієї допомоги регіону [4].

Нижче, у таблиці №2 наводиться інформація про найбільших отримувачів американської допомоги в Карибському регіоні протягом 2011-2013 років (у млн. дол. США):

Таблиця №2

Країна	2008 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.
Гаїті	378.0	380.3	357.2	340.0
Колумбія	551.3	453.2	383.0	331.8
Мексика	405.9	178.1	330.1	269.5
Гватемала	62.9	110.2	95.2	93.6
Гондурас	40.5	56.0	57.0	58.2

Беручи до уваги зобов'язання, що впливають з усіх американських агентств, Сполучені Штати надали країнам Карибського регіону іноземну допомогу в розмірі 27,5 млрд. доларів США протягом 1980 і 2010 фінансових років. Більше 91% допомоги була виділена у вигляді економічної допомоги, а решта – військова допомога. Сальвадору було надано 33% від американської допомоги протягом 31-річного періоду, на другому місці опинився Гондурас (17%), а далі вже Гватемала (13%), Мексика (11%), Коста-Ріка (10%), Нікарагуа (9%), Панама (5%) і Беліз (1%).

Допомога США у цьому субрегіоні скорочувалась з кожним десятиліттям, починаючи з 1980-х років. Як було зазначено вище, Центральна Америка була одним із основних пріоритетів іноземної допомоги протягом 1980-х років, а Сполучені Штати прагнули боротись з радянським впливом і підтримувати союзницькі уряди, які боролись з лівими заколотами. Сполучені Штати надали Мексиці і Центральній Америці 12,8 млрд. дол. США в якості допомоги протягом цього десятиліття, 43% з яких пішли в Сальвадор. Допомога значно знизилася протягом 1990-х років, коли «холодна війна» та громадянські конфлікти закінчувалися. Хоча, деякі країни в субрегіоні отримали значні обсяги допомоги США для реконструкції в період після урагану Мітч в 1998 році, а загальний обсяг допомоги за 1990-і роки склав 7,6 млрд. дол. США в 2010 доларах США та знизився на 41% від попереднього десятиліття.

Допомога США в Центральній Америці та Мексиці знову знизилася між 2000 і 2009 фінансовими роками до приблизно 5,9 млрд. доларів США в 2010 році. Незважаючи на спад, кілька країн субрегіону скористалися новими ініціативами з надання допомоги. Мексика, яка не була основним одержувачем допомоги США, стала отримувати великі обсяги допомоги через антикримінальні програми і програми по боротьбі з наркотрафіком. У 2010 фінансовому році, Мексика та Центральна Америка отримали майже 1,3 млрд. доларів США в 2010, 57% з яких пішли в Мексику.

Станом на 2013 рік, Мексика та країни Центральної Америки отримали 532 млн. доларів США у вигляді допомоги в 2011 фінансовому році і 664,4 млн. дол. США в 2012 фінансовому році. Запит адміністрації на 2013 рік для субрегіону становив 619 млн. дол. США, в розмірі 44,6 млн. дол. США (7%), що менше в порівнянні з 2012 роком.

У 2013 році Мексика отримала 269,5 млн. дол. США американської допомоги. Відбулося зменшення на 60,6 млн. дол. США (18%) у порівнянні з 2012 роком. Проте, Мексика як і раніше отримувала понад 45% допомоги в субрегіоні в результаті істотної підтримки США та їх зусиль по боротьбі з транснаціональною організованою злочинністю.

Нижче, у таблиці №3 наводиться інформація про найбільших одержувачів американської допомоги Мексиці та Центральній Америці протягом 2011-2013 років (у млн. дол. США):

Таблиця №3

Країна	2011 р.	2012 р.	2013 р.
Мексика	178.1	330.1	269.5
Бейліз	0.4	0.4	1.0
Коста Рика	0.7	0.7	1.8
Сальвадор	29.8	28.2	41.8
Гватемала	110.2	95.2	93.6
Гондурас	56.0	57.0	58.2
Нікарагуа	24.1	13.0	13.1

Допомога Карибському регіону значно збільшилася в 2010 фінансовому році до майже 1,7 млрд. дол. США значною мірою через руйнівний землетрус на Гаїті в січні 2010 року, внаслідок якого загинуло близько 316 тис. осіб. Нова ініціатива безпеки в Карибському басейні також почалася в 2010 фінансовому році, внаслідок чого збільшився обсяг допомоги для більшості країн Карибського басейну, щоб підтримати зусилля по скороченню незаконного обігу наркотиків, підтримки безпеки громадян, а також сприяння соціальної справедливості [5].

Допомога США в Карибському басейні склала 572 млн. дол. США в 2011 фінансовому році і 522 млн. дол. США в 2012 фінансовому році. Дивлячись на 2011 і 2012 роки разом узяті, Гаїті, як і раніше домінує в отриманні фінансової допомоги. На цю державу припадає близько двох третин всієї допомоги [1].

У 2013 році на Гаїті знову припала лєвова частка – більш, ніж дві третини допомоги США в Карибському басейні. Підтримка реконструкції Гаїті як і раніше стала одним з основних напрямків допомоги США в Карибському морі протягом наступних кількох років, так як країна перебудовувалась після землетрусу. Ще до катастрофи зусилля, спрямовані на усунення хронічної бідності на Гаїті, були головною турботою в Конгресі. Це були зусилля щодо сприяння довгостроковій стабільності та безпеці, а також зміцнення демократичних процесів. Стратегія уряду США в період після землетрусу була зосереджена на чотирьох основних принципах: інфраструктура й енергетика, продовольча та економічна безпека, охорона здоров'я та інші основні послуги, а також управління і верховенство закону.

У східній частині Карибського басейну, була виділена допомога в розмірі 35,2 млн. дол. США для Барбадосу і шести країн Організації Східно-Карибських Держав (ОСКД): Антигуа і Барбуда, Домініка,

Гренада, Сент-Кітс і Невіс, Сент-Люсія, Сент-Вінсент і Гренадіни. Майже дві третини допомоги отримали програми з ВІЛ/СНІДу в східній частині Карибського басейну [1].

У Домініканській Республіці більше половини від виділеної допомоги на 2013 рік у розмірі 29,8 млн. дол. США було направлено на сферу охорони здоров'я, головним чином, на ВІЛ / СНІД та здоров'я матері та дитини, в той час як допомога в цілях розвитку фінансувала ряд проектів, спрямованих на зміцнення державних інститутів і громадянського суспільства, поліпшення якості базової освіти, підвищення конкурентоспроможності малого бізнесу, а також на захист природних ресурсів і тендітних екосистем країни [4].

Для Куби, США виділили 15 млн. дол. США, спрямувавши їх на надання гуманітарної допомоги політичним в'язням та їхнім родинам, а також на зміцнення незалежного громадянського суспільства Куби [1].

Ямайці у 2013 році було виділено 5,4 млн. дол. США (приблизно як і у 2012 році), а ці кошти були спрямовані на підтримку базової освіти і зусилля з адаптації до наслідків глобальної зміни клімату. Крім того, країна отримала Карибську регіональну допомогу з ВІЛ/СНІДу [1].

Нижче, у таблиці №4 наводиться інформація про найбільших отримувачів американської допомоги в Карибському регіоні протягом 2011-2013 років (у млн. дол. США):

Таблиця №4

Країна	2011 р.	2012 р.	2013 р.
Багамські острови	0.2	0.2	0.2
Барбадос			
і Східні Кариби	32.3	34.2	35
Домініканська Респ.	37.0	30.1	29.8
Гаяна	16.9	10.8	7.0
Гаїті	380.3	357.2	340.0
Ямайка	7.6	5.7	5.4

Суринам	0.3	0.2	0.2
Тринідад і Тобаго	0.3	0.2	0.2
Загалом	572.2	522.7	492.0

Висновки. Таким чином, стає чітко зрозуміло, що зовнішня допомога США країнам Карибського регіону є досить значною за обсягом. Велика частина допомоги США була економічною допомогою, включаючи допомогу в цілях розвитку, фонди економічної підтримки та продовольчої допомоги, на відміну від військової допомоги, яка складала меншу частину. Починаючи з 1980-х років Центральна Америка була одним з основних пріоритетів іноземної допомоги, Сполучені Штати прагнули боротись з радянським впливом і підтримувати союзницькі уряди, які боролись з лівими заколотами, саме тому виділяли велику кількість коштів. Але коли ситуація в світі стала стабільнішою, «холодна війна» і конфлікти стали не такими помітними, зовнішня допомога країнам Карибського регіону значно зменшилась. На нашу думку, все це відбувається через інтереси Сполучених Штатів. Адже, коли США надають більшого пріоритету країнам Карибського басейну, то кількість допомоги збільшується, а у випадку, коли США і так перебувають в зручному для себе становищі та сконцентровують увагу на інших проблемах і регіонах, то вони зменшують свою увагу на Карибський басейн, відповідно й зменшується кількість коштів на підтримку Карибів.

Допомога направляєтся у абсолютно різні напрямки та сфери, починаючи від продовольчої і економічної підтримки, допомоги у цілях розвитку та допомоги, направленої на демократизацію і закінчуючи допомогою на боротьбу з незаконним обігом наркотиків. Сполучені Штати Америки, по суті, неодноразово давали шанс Карибам на виживання, хоча б згадати допомогу, яку США періодично надають країнам Карибського регіону, коли ті страждають від стихійних лих. Усі ці заходи позитивно впливають на відносини між США і країнами Карибського регіону.

Список використаних джерел

1. U.S. Foreign Assistance to Latin America and the Caribbean: Recent Trends and FY2013 Appropriations [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.fas.org/sgp/crs/row/R42582.pdf>
2. США и Латинская Америка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.left.ru/2007/1/petras153.phtml?print>
3. Caribbean Region & Issues in US Relations / Mark P. Sullivan, 2005.
4. Latin America and the Caribbean: U.S. Policy and Key Issues for Congress in 2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://www.fas.org/sgp/crs/row/R42360.pdf>
5. Latin America and the Caribbean: Key Issues for the 114th Congress [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.fas.org/sgp/crs/row/R43882.pdf>